

---

1. SPOROVÉ KONANIE

1.1 Dokazovanie

1.1.1 Dôkazná povinnosť

☞ K obsahu povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti

§ 132, § 150 ods. 1 CSP (§ 79 ods. 1, § 101 ods. 1 OSP)

Zákon ukladá účastníkom, ktorí žiadajú o procesnú ochranu svojich nárokov a stoja proti sebe v postavení vzájomných odporcov, povinnosť tvrdiť, že určitý právny vzťah, o ochranu ktorého žiadajú, skutočne existuje (§ 79 ods. 1 a § 101 ods. 1 OSŘ). Účastníkom ukladá aj tzv. dôkaznú povinnosť, t. j. povinnosť označiť dôkazné prostriedky spôsobilé preukázať pravdivosť uplatnených tvrdení.

(stanovisko Najvyššieho súdu ČR z 18. júna 1982, sp. zn. Cpj 165/82, R 49/1982)

☞ Obsah a povaha dôkaznej povinnosti v občianskom súdnom konaní

čl. 8, § 150, § 185 CSP (§ 101 ods. 1, § 120 ods. 1 OSP)

Občianske súdne konanie je ovládané prejednacou zásadou, ktorá je v § 101 ods. 1 OSP vyjadrená tak, že účastníci sú povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti a označia dôkazné prostriedky. Ustanovenie § 120 ods. 1 prvá veta OSP následne ustanovuje, že účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Účastníci konania teda majú povinnosť tvrdenia a povinnosť tvrdenie preukázať. Ak účastník neunesie dôkaznú povinnosť, resp. dôkazné bremeno, má to pre neho nepriaznivý následok v tom, že súd pristúpi k vydaniu pre neho nepriaznivého rozhodnutia vo veci.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. júla 2009, sp. zn. 4 Cdo 217/2007)

▣ K dôkaznej povinnosti o skutočnostiach v čase dávno minulom

čl. 8, § 185 CSP (§ 120 ods. 1 OSP)

V súvislosti s nadobudnutím vlastníctva rozhodnutím štátneho orgánu sa často v praxi objavuje otázka nemožnosti dokázať, že rozhodnutie, ktoré bolo vydané pred desaťročiami, obsahovalo všetky zákonom predpísané náležitosti a nadobudlo právnu moc, spojenú s vlastníckym právom. V takom prípade nie je možné vylúčiť zistenie existencie takýchto rozhodnutí aj nepriamymi dôkazmi, a to s prihliadnutím k správaniu účastníkov po nimi tvrdených zmenách vlastníctva. Ak nie je dôvod k pochybnostiam, že sa určité veci v čase dávno minulom (t. j. ak časový odstup podstatne prekračuje aj vydržacie alebo skartačné lehoty) diali obvyklým, resp. úradným postupom, je dôkazné bremeno o tom, že v konkrétnom prípade tak nebolo, na tom, kto takúto skutočnosť tvrdí.

V spore, v ktorom sa žalobca domáha kladného určenia svojho tvrdeného vlastníctva zatažuje ho dôkazné bremeno, t. j. povinnosť tvrdenia, akým titulom svoje tvrdené vlastníctvo nadobudol.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 24. februára 2010, sp. zn. 5 Cdo 71/2008)

▣ Vzťah medzi povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou

čl. 8, § 185 CSP (§ 120 ods. 1 OSP)

Základnou normou upravujúcou bremeno tvrdenia a preukazovania je § 120 ods. 1 prvá veta OSP, podľa ktorého účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení.

Toto ustanovenie ustanovuje dôkaznú povinnosť účastníkov v sporovom konaní, t. j. povinnosť označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov leží zásadne na účastníkoch konania. Účastník, ktorý neoznačil dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení, nesie nepriaznivé dôsledky v podobe takého rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať zo skutkového stavu zisteného na základe vykonaných dôkazov. Rovnaké následky postihujú aj toho účastníka, ktorý síce navrhol dôkazy o pravdivosti svojich tvrdení, no hodnotenie vykonaných dôkazov súdom vyústilo do záveru, že dokazovanie nepotvrdilo pravdivosť skutkových tvrdení účastníka. Zákon určuje dôkazné bremeno ako procesnú zodpovednosť účastníka za výsledok konania, pokiaľ je určovaný výsledkom vykonaného dokazovania. Dôsledkom toho, že tvrdenie účastníka nie je preukázané (v tom zmysle, že súd ho nepovažuje

za pravdivé) ani na základe navrhnutých dôkazov, ani na základe dôkazov, ktoré súd vykonal bez návrhu, je pre účastníka nepriaznivé rozhodnutie.

Aby účastník mohol splniť svoju zákonnú povinnosť označiť potrebné dôkazy, musí predovšetkým splniť svoju povinnosť tvrdenia. Predpokladom dôkaznej povinnosti je teda tvrdenie skutočností účastníkom, tzv. bremeno tvrdenia. Medzi povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou je úzka vzájomná väzba. Ak účastník nesplní svoju povinnosť tvrdiť skutočností rozhodné z hľadiska hypotézy právnej normy, potom spravidla ani nemôže splniť dôkaznú povinnosť. Nesplnenie povinnosti tvrdenia, teda neunesenie bremena tvrdenia, má za následok, že skutočnosť, ktorú účastník vôbec netvrdil a ktorá nevyšla inak v konaní najavo, spravidla nebude predmetom dokazovania. Ak ide o skutočnosť rozhodnú podľa hmotného práva, potom neunesenie bremena tvrdenia o tejto skutočnosti bude mať pre účastníka väčšinou za následok pre neho nepriaznivé rozhodnutie. Zákon účastníkom ukladá povinnosť tvrdiť všetky potrebné skutočnosti; potrebnosť, teda okruh rozhodujúcich skutočností je určovaný hypotézou hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer účastníkov.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. februára 2010, sp. zn. 4 Cdo 13/2009)

▣ Spôsob splnenia dôkaznej povinnosti

čl. 8, § 185 CSP (§ 120 ods. 1 OSP)

Označením dôkazov na preukázanie svojich tvrdení plnia účastníci dôkaznú povinnosť. Ak účastník navrhne súdu dôkaz, je povinný uviesť, ktoré skutočnosti sa týmto dôkazom majú preukázať, lebo inak sa vystavuje možnosti, že súd nevykoná dokazovanie navrhovaným dôkazom, ak nebude zrejmy účel vykonania takéhoto dôkazu.

(uznesenie Najvyššieho súdu z 18. augusta 2010, sp. zn. 4 Cdo 262/2009)

▣ Dôkazná povinnosť a absolútna neplatnosť právneho úkonu

čl. 8, § 185 CSP (§ 120 ods. 1 OSP)

Povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť sú v sporovom konaní naplnením prejednávacej zásady, podľa ktorej je zásadne vecou účastníkov konania tvrdiť skutočnosti a označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Právna kvalifikácia skutkových okolností tvrdených účastníkmi pred súdom je však vždy vecou súdu.

Keďže absolútna neplatnosť právneho úkonu pôsobí priamo zo zákona (*ex lege*), a to od začiatku a aj bez ohľadu na to, či sa tejto neplatnosti niekto dovolal a súd prihliada na absolútnu neplatnosť právneho úkonu aj bez návrhu, t. j. z úradnej povinnosti, účastník v takomto prípade nemusí tvrdiť a namietat neplatnosť takéhoto úkonu, lebo súd je povinný skúmať všetky dôvody absolútnej neplatnosti. Platí tiež, že vzhľadom na prejednanú zásadu prihliada súd na absolútnu neplatnosť právneho úkonu len za predpokladu, že sa o dôvode neplatnosti (nedostatok formy, neurčitost', nespôsobilost' subjektu zmluvu uzavrieť, rozpor so zákonom a pod.) dozvie procesne korektným spôsobom. Znamená to, že ak konkrétny dôvod absolútnej neplatnosti v konaní nie je tvrdený a ani nijak v konaní nevyjde najavo, nie je dôvod preto, aby súd pre takéto okolnosti z vlastnej iniciatívy pátral a nahradzoval tak v sporovom konaní zákonom predpokladanú aktivitu účastníkov.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. januára 2013, sp. zn. 1 M Cdo 12/2010)

▣ Rozsah dôkaznej povinnosti navrhovateľa v konaní o nariadenie predbežného opatrenia

§ 18, § 326 ods. 1 CSP (§ 79 ods. 1, § 120 OSP)

Návrh na nariadenie predbežného opatrenia musí primárne spĺňať všeobecné náležitosti návrhu v zmysle 42 ods. 3 OSP a súčasne musí spĺňať aj náležitosti návrhu v zmysle § 79 ods. 1 OSP. Navrhovateľ musí deklarovať opodstatnenie nároku vo veci samej a tým aj aktívnu vecnú legitímáciu na podanie návrhu. Navrhovateľ má dôkaznú povinnosť, pokiaľ ide o skutočnosti preukazujúce, že je daný dôvod na nariadenie predbežného opatrenia, a zároveň má povinnosť tvrdenia, čo sa týka skutočností, odôvodňujúcich navrhované predbežné opatrenie. To znamená, že navrhovateľ musí osvedčiť, že bez nariadenia predbežného opatrenia by mohla vzniknúť ujma značná, závažná a dokonca neodstrániteľná.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 29. apríla 2011, sp. zn. 4 Obdo 30/2010)

▣ Dôkazná povinnosť a časové ohraničenie jej splnenia

čl. 8, § 154, § 185 CSP (§ 101 ods. 1, § 120 ods. 1 a 4 OSP)

Z § 101 ods. 1 a § 120 ods. 1 OSP vyplýva procesná povinnosť účastníka konania tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých odvodzuje svoje právo alebo povinnosť protistrany, a procesná povinnosť označiť dôkazy, ktorými chce

preukázať pravdivosť ním tvrdených skutočností. Ide o základné povinnosti účastníka sporového konania. Označenie dôkazov nie je iba procesnou povinnosťou účastníkov konania, ale zároveň aj ich procesným oprávnením. Uplatnenie tohto oprávnenia je však časovo limitované, ako to vyplýva z § 120 ods. 4 OSP.

(uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 4. novembra 2015, sp. zn. 7 Cdo 122/2015)

☞ K rozdielom medzi povinnosťou tvrdenia, dôkaznou povinnosťou a výsluchom účastníka

čl. 8, § 195 CSP (§ 101 ods. 1, § 120 ods. 1, § 131 OSP)

Je potrebné rozlišovať medzi povinnosťou tvrdenia účastníkov (§ 101 ods. 1 OSP), ich dôkaznou povinnosťou (§ 120 ods. 1 OSP) a výsluchom účastníka (§ 131 OSP). Ide o rôzne procesné úkony s rôznou povahou, a preto ich nemožno stotožňovať.

(ZIV, s. 131)

☞ Dôkazná povinnosť o tom, že účastník sa nachádza na neznámom mieste

čl. 8 CSP (§ 101 ods. 1 OSP)

Žalobca je aj v časti žaloby, v ktorej tvrdí, že účastník sa nachádza na neznámom mieste, viazaný dôkaznou povinnosťou (§ 101 ods. 1), a preto je povinný na svoje tvrdenia označiť dôkazy.

(ZIV, s. 179)

1.1.2 Poučovacia povinnosť súdu

☞ K obsahovej stránke poučovacej povinnosti súdu

§ 160 CSP (§ 5 OSP)

Obsahom poučenia účastníka súdom podľa § 5 ods. 1 OSP je poučenie o procesných právach a procesných povinnostiach. Procesné práva a povinnosti sú obsahom procesnoprávných vzťahov, ktoré vznikajú po začatí občianskeho súdneho konania, výnimočne aj v konaní o činnosti súdu pred začatím konania podľa druhej časti Občianskeho súdneho poriadku. Súd je povinný